

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

PÁTÁ SEKCE

VĚC E. M. a OSTATNÍ proti NORSKU

(stížnost č. 53471/17)

ROZSUDEK

Článek 34 • aktivní legitimace • nedostatek aktivní legitimace matky k jednání jménem jejích dvou dětí
• střet zájmů v důsledku závažného zanedbávání dětí oběma rodiči a vydání rozhodnutí o umístění do náhradní péče kvůli obavám, že matka není schopna děti ochránit
Článek 8 • rodinný život • odůvodněné pokračování pěstounské péče, zbavení matky rodičovské odpovědnosti a odepření práva na osobní styk • rozsáhlé řízení doprovázené dostatečnými zárukami
• relevantní a dostatečné důvody • vnitrostátní rozhodnutí založená na nejlepším zájmu dětí • opatření, jež nejsou nevratná nebo trvalá • značná pozornost věnovaná vztahu mezi matkou a dítětem

ŠTRASBURK

20. ledna 2022

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v čl. 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Rozsudek je v autentickém anglickém znění publikován na internetových stránkách Evropského soudu pro lidská práva v databázi HUDOC (www.echr.coe.int). Pořízený úřední překlad do českého jazyka není autentickým zněním rozsudku.

Ve věci E. M. a ostatní proti Norsku,

Evropský soud pro lidská práva (pátá sekce), zasedající v senátu ve složení:

Síofra O’Leary, *předsedkyně*,

Mārtiņš Mits,

Ganna Yudkivska,

Lətif Hüseynov,

Lado Chanturia,

Mattias Guyomar, *soudci*,

Anne Grøstad, *soudkyně ad hoc*,

a Victor Soloveytchik, *tajemník sekce*,

se zřetelem ke:

stížnosti (č. 53471/17) směřující proti Norskému království, kterou dne 18. července 2017 podala k Soudu svým jménem a jménem svých dvou nezletilých dětí B a C občanka České republiky E. M. („stěžovatelé“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod („Úmluva“);

rozhodnutí uvědomit o námitce vznesené na základě článku 8 Úmluvy vládu Norského království („vláda“) a prohlásit zbývající část stížnosti za nepřijatelnou;

rozhodnutí nezveřejňovat jména stěžovatelů;

rozhodnutí projednat stížnost přednostně (článek 41 jednacího řádu Soudu);

stanovisku předloženému vládou a odpovědi na toto stanovisko předložené stěžovateli;

vyjádření předloženému vládou České republiky, která využila svého práva vstoupit do řízení jako vedlejší účastník v souladu s čl. 36 odst. 1 Úmluvy;

vyjádření předloženému vládou Slovenské republiky a organizací Ordo Iuris Institute for Legal Culture, kterým předsedkyně senátu povolila vstoupit do řízení jako vedlejší účastníci;

a s ohledem na skutečnost, že předsedkyně senátu dne 13. srpna 2021 rozhodla o ustanovení Anne Grøstad soudkyní *ad hoc* (článek 29 [jednacího řádu Soudu]);

po poradě konané dne 14. prosince 2021,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat posledně uvedeného dne:

ÚVOD

1. Předmětem řízení je námitka podle článku 8 Úmluvy směřující proti řízení, ve kterém byl zamítnut návrh první stěžovatelky na zrušení rozhodnutí o umístění jejích dvou dětí, druhého a třetího stěžovatele, do péče a bylo rozhodnuto o zbavení první stěžovatelky rodičovské odpovědnosti vůči jejím dvěma dětem a odepření práva na osobní styk s nimi.

SKUTKOVÝ STAV

2. První stěžovatelka se narodila v roce 1976 a druhý (B) a třetí stěžovatel (C) v letech 2005 a 2008. Stěžovatele zastupuje D. Boková, advokátka působící v Praze.

3. Norskou vládu („vláda“) zastupují její zmocněnec M. Emberland z Úřadu nejvyššího státního zástupce (občanskoprávní záležitosti) za asistence E. Sawkins Eikeland, státní zástupkyně z téhož úřadu.

4. Skutkový stav případu předestřený účastníky řízení lze shrnout následovně.

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

5. První stěžovatelka se v roce 2005 přestěhovala do Norska za účelem společného soužití s A, rovněž českým občanem, který v Norsku pobýval od roku 1986. Společně měli dvě výše uvedené děti (syny), které se obě narodily v Norsku a prožily zde většinu svého života.

6. Dne 20. května 2011 byly děti umístěny do neodkladné péče kvůli obavám ze sexuálního zneužívání a násilí. První stěžovatelka a A začali žít odděleně a v souvislosti s tím se dohodli, že bude mít první stěžovatelka děti v každodenní péči. V následujícím období zůstaly děti v neodkladné péči, částečně na základě dohody orgánů sociálně právní ochrany s rodiči. První stěžovatelce byl umožněn osobní styk s dětmi nejprve jednou, později dvakrát týdně, až jí byl koncem měsíce srpna zcela odepřen kvůli dalším výpovědím dětí, které vyvolaly obavu z pohlavního zneužívání. Současně bylo zahájeno policejní vyšetřování. Během podzimu 2011 první stěžovatelka podala návrh na rozvod manželství s A.

7. Dne 8. února 2012 rozhodla krajská komise pro sociálně právní ochranu dětí (*fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker*) o převzetí B a C do péče státu a jejich umístění do pěstounské rodiny. Komise dospěla k závěru, že obě děti byly vážně zanedbávány a fyzicky týrány. Nepovažovala za nutné dále zkoumat, zda a do jaké míry byly vystaveny pohlavnímu zneužívání. Dále komise dospěla k závěru, že pokud by děti byly vráceny do péče první stěžovatelky, byly by s velkou pravděpodobností vážně zanedbávány. Konstatovala sice, že řada okolností nasvědčuje tomu, že umístění může být nakonec dlouhodobé, nevyloučila však, že první stěžovatelka může časem být schopna o děti řádně pečovat. Pokud jde o právo na styk, komise rozhodla, že vzhledem k tehdejší situaci a k tomu, co děti samy vypověděly, měla první stěžovatelka právo stýkat se s dětmi pod dohledem dvě hodiny čtyřikrát ročně, zatímco A nebylo právo na styk přiznáno.

8. B a C byli následně během jara 2012 umístěni do různých pěstounských rodin.

9. Rozhodnutí komise bylo napadeno u okresního soudu (*tingrett*), který věc projednával od 27. do 30. června 2012. Dne 4. července 2012 soud rozhodnutí komise potvrdil, pouze s tím, že první stěžovatelce právo na styk zcela odepřel. Okresní soud považoval za zjevné, že péče o děti vykazovala závažné nedostatky a že děti byly podrobeny tělesným trestům, které nebylo možno označit za pouhé symbolické plácnutí. V rozsudku se uvádí, že C první stěžovatelce na počátku jedné z návštěv řekl, aby ho nebila. Okresní soud také shledal jako pravděpodobné, že A děti pohlavně zneužíval, o čemž první stěžovatelka věděla, dokonce tomu někdy přihlížela a děti ji v těchto situacích viděly. Podle rozsudku B i C během pobytu v neodkladné pěstounské péči podrobně popsali, jak je A závažným způsobem pohlavně zneužíval a jak mu v tom první stěžovatelka nezabránila. Zaměstnankyně mateřské školy před okresním soudem vysvětlily, že reagovaly na tělesné známky podobného zneužívání. Okresní soud nepovažoval za nutné zjišťovat, zda se první stěžovatelka na pohlavním zneužívání aktivně podílela. Právo na styk jí bylo odepřeno na základě posouzení, při kterém byl kladen důraz zejména na její chování při setkáních s dětmi, postoj dětí k těmto setkáním, jejich stresové reakce a skutečnost, že si první stěžovatelku spojovaly s násilím a pohlavním zneužíváním. Vzhledem k pocitům strachu a nejistoty, které děti v souvislosti s těmito návštěvami zažívaly, nepovažoval okresní soud za ospravedlnitelné, aby schůzky v té době nadále pokračovaly.

10. Rodiče se proti zákazu osobního styku odvolali k vrchnímu soudu (*lagmannsrett*), který připustil odvolání pouze ve vztahu k první stěžovatelce. Odvolání projednával ve dnech 19. až 21. února 2013 a dne 4. března 2013 změnil rozhodnutí okresního soudu, přičemž první stěžovatelce povolil osobní styk pod dohledem v délce dvou hodin dvakrát ročně. V rozhodnutí vrchní soud konstatoval, že ačkoli jeho zjištění není rozhodující, neshledává dostatečné důvody pro závěr, že první stěžovatelka děti pohlavně zneužívala nebo že věděla o jejich zneužívání ze strany A a nezasáhla. Uvedl, že těmito otázkami není třeba se dále zabývat a postačí konstatování, že podezření vůči oběma rodičům byla odložena. Dospěl nicméně k závěru, že první stěžovatelka děti neochránila před násilným chováním A, fackovala je a způsobovala jim značný strach a že byla spoluodpovědná za jejich zanedbání. Na základě dvou znaleckých posudků z oboru psychologie vrchní soud dále dospěl k závěru, že první stěžovatelka nesplnila očekávání, pokud šlo o styk s dětmi, který pro ně mohl být prospěšný. Soud shledal, že první stěžovatelka je vynalézavá a má potenciál navázat s dětmi v budoucnu dobrý kontakt. Aby se jí to však podařilo a četnost návštěv mohla být v dlouhodobém horizontu zvýšena, bylo zapotřebí, aby se více zaměřila na děti a méně na sebe. Děti prožily beznaděj a strach a bude nějakou dobu trvat, než tyto zážitky překonají. I když to bude pro první stěžovatelku bolestné, bude se muset naučit chovat

způsobem, který v dětech podpoří pocit jistoty, že o ně bude v budoucnu v pěstounské rodině dobře postaráno. Jelikož pěstounská péče bude pravděpodobně dlouhodobá, účelem návštěv bude především to, aby děti dostatečně poznaly svoji matku, jelikož každodenní péči a citovou vazbu jim budou poskytovat pěstouni. Vrchní soud měl pochybnosti o vhodném rozsahu styku, zejména vzhledem k reakcím dětí na matčiny návštěvy, ale zároveň zdůraznil, že nesmí být opomíjen pozitivní potenciál udržování kontaktu mezi dětmi a matkou a její rodinou.

11. Dne 21. května 2013 odvolací výbor nejvyššího soudu (*Høyesteretts ankeutvalg*) nepřipustil dovolání k nejvyššímu soudu (*Høyesterett*). V zápisu z jednání orgánů sociálně právní ochrany s první stěžovatelkou a její právní zástupkyní, které mezitím proběhlo dne 28. ledna 2013, se mimo jiné uvádí, že první stěžovatelka v rozporu s doporučením své právní zástupkyně odmítla vydat pasy obou dětí, neboť postupovala podle doporučení organizací na ochranu dětí v České republice a ministra. Dále je v zápisu uvedeno, že první stěžovatelka chtěla pořizovat o setkáních s dětmi videozáznamy a že si nahrávala telefonické hovory, neboť orgánům sociálně právní ochrany nedůvěřovala. Podle zápisu prohlásila, že bude spolupracovat, pokud jí bude umožněn styk s dětmi.

12. Dne 26. srpna 2014 tento Soud zasedající ve výboru tří soudců prohlásil za nepřijatelnou stížnost první stěžovatelky týkající se výše uvedených skutečností a řízení ukončeného rozhodnutím odvolacího výboru nejvyššího soudu ze dne 21. května 2013, zejména rozhodnutí o omezení práva první stěžovatelky na styk s dětmi.

II. ŘÍZENÍ V LETECH 2014–2017

13. Dne 10. prosince 2014 první stěžovatelka podala návrh na zrušení rozhodnutí o umístění dětí do náhradní péče. Orgány sociálně právní ochrany navrhly jeho ponechání v platnosti. Kromě toho podaly návrh na zbavení první stěžovatelky rodičovské odpovědnosti vůči oběma dětem, zákaz styku první stěžovatelky a A s B a udělení souhlasu k osvojení C.

14. Komise ustanovila dětem zástupkyni I. M., která s nimi pohovořila. Věc byla poté ve dnech 15.–17. září 2015 projednána. Komisi předsedala osoba oprávněná působit jako soudce z povolání, dalšími členy byli psycholog a laik. První stěžovatelka a A se jednání zúčastnili společně se svým právním zástupcem a vypovídali. Také I. M. na jednání vypovídala. Rozhodnutím ze dne 24. září 2015 komise návrh na zrušení rozhodnutí o umístění B a C do náhradní péče zamítla, zbavila první stěžovatelku rodičovské odpovědnosti k B a C, zakázala první stěžovatelce osobní styk s B a dala souhlas k osvojení C. Rozhodnutí o zbavení první stěžovatelky rodičovské odpovědnosti vůči B bylo odůvodněno skutečností, že měla podíl na tom, že případ dětí byl ve stovkách případů zveřejněn v různých médiích, včetně fotografií dětí doprovázených textem o pohlavním zneužívání. B tak byl po celou dobu vystaven tlaku a tyto zprávy podrobně sledoval na internetu. Zbavení první stěžovatelky rodičovských práv jí mělo ztížit přístup k dokumentům a fotografiím, které by mohla předat médiím, což by B umožnilo cítit se bezpečněji a být klidnější.

15. Dne 18. října 2015 se první stěžovatelka odvolala proti rozhodnutí komise k okresnímu soudu. Okresní soud složený z jednoho soudce z povolání, jednoho laika a jednoho psychologa vyslechl v průběhu jednání konaného ve dnech 25.–27. května 2016 celkem 18 svědků. První stěžovatelka i A se jednání zúčastnili spolu se svými právními zástupci a vypovídali na něm. Česká republika předložila ve věci písemné stanovisko. Zástupkyně dětí I. M. předložila písemnou zprávu a zúčastnila se jednání, na kterém ji podrobněji vysvětlila.

16. Dne 30. června 2016 vynesl okresní soud rozsudek. Konstatoval, že byl nucen znovu posoudit všechny aspekty případu, a dospěl k závěru, že situace první stěžovatelky se od umístění dětí do péče změnila. Její pečovatelské schopnosti se od umístění v roce 2012 zlepšily. Také u B došlo od jeho umístění k pozitivnímu vývoji. Stalo se z něj dítě přiměřeně aktivní svému věku s dobrými sociálními a kognitivními schopnostmi. Zároveň však trpěl značnými problémy a byla mu diagnostikována posttraumatická stresová porucha (PTSD), která byla považována za následek komplexního a dlouhotrvajícího zanedbávání. Podle psychologů, která ji diagnostikovala, nebyl B natolik stabilní, aby mohl začít být konfrontován s prožitým traumatem, a jakákoli léčba mohla být zahájena až po skončení řízení. Předpokládala dlouhodobou léčbu a uvedla, že vzhledem ke své diagnóze vyžaduje B prostředí obzvláště kvalitní péče vyznačující se bezpečím, stabilitou a

předvídatelností. Zdůraznila také, že osobami, které o něj mají pečovat a pomáhat mu usměrňovat své chování, nemohou být ti, kdo mu trauma způsobili. C byl hodnocen jako bystrý, extrovertní a společenský chlapec se širokým emočním rejstříkem a velmi dobrými kognitivními schopnostmi. Na rozdíl od bratra u něj nebyly zjištěny žádné zvláštní obtíže nebo problémy, a jeho potřeby v oblasti péče proto nebyly tak rozsáhlé.

17. Pokud jde o názor obou dětí, okresní soud dospěl k závěru, že B dal jasně slovně i fyzicky najevo, že se nechce přestěhovat zpět k první stěžovatelce a žít u ní. B mimo jiné při pohovoru s psychologkou uvedl, že se k první stěžovatelce nechce vrátit, protože má z pobytu u ní bolestné zážitky, na které neustále myslí. Také řekl, že byl vystaven násilí ze strany A i násilí mezi oběma rodiči.

18. Pokud jde o C, zástupkyně dětí ve své zprávě uvedla:

„Upřímně mi řekl, že je pro něj velmi těžké o tom mluvit. Seděl na pohovce neklidně, dal hlavu k zemi a prováděl neuvěřitelné věci. Často neodpovídal na otázky a říkal, že musím vědět, jak je to těžké. Prohlásil, že je frustrující na to myslet a mluvit o tom. Nevěděl, co říci. Nechtěl [o první stěžovatelce a A] mluvit. Nechtěl s nimi mít nic společného. Jako rodiče přišli o všechny body. Chce zůstat, kde je, protože tam na něj není nikdo zlý.“

19. Okresní soud vzal dále v potaz otázku zveřejnění případu v médiích. V rozsudku uvedl, že když pěstouni poté, co byli kontaktováni médii, hledali na internetu, objevili tam fotografie a citlivé informace o dětech, včetně údajů o zdravotním stavu B. Bylo možno nalézt i části znaleckého posudku obsahujícího informace o pohlavním zneužívání a fotografie dětí společně s textem o pohlavním zneužívání. Po celkovém zhodnocení okresní soud dospěl k závěru, že první stěžovatelka nemůže dětem poskytnout potřebnou péči, a to ani s podpůrnými opatřeními, neboť děti mají k návratu silný odpor a první stěžovatelka nerozumí jejich potřebám.

20. Pokud jde o rozhodnutí o umístění B do péče, okresní soud kladl důraz zejména na jeho názor a jeho tělesné reakce, když přišla na přetřes otázka jeho styku s první stěžovatelkou. Došel rovněž k závěru, že první stěžovatelka přispěla k zanedbání B, a tím i k jeho traumatu, a odkázal v této souvislosti na výrok psychologky, že o B nemohou pečovat titíž lidé, kteří mu trauma způsobili (viz § 16 výše). Navíc, ačkoli B potřeboval zvláštní péči, první stěžovatelka projevila jen málo pochopení pro důvody, kvůli kterým se s ní B odmítal stýkat. Okresní soud také považoval za významné, že B má primární citovou vazbu ke svému pěstounskému domovu. Pokud jde o C, ten neměl stejné potřeby v oblasti péče jako jeho bratr, a navíc měl k matce jen slabou citovou vazbu. V době umístění do péče mu bylo jen dva a půl roku a poté se s matkou vídal pouze omezeně. C se také jasně vyjádřil v tom smyslu, že se nechce odstěhovat zpět k matce, a okresní soud považoval jeho názor v tomto ohledu za důležitý. C měl silnou citovou vazbu ke své pěstounské rodině a nebylo pochyb o tom, že odebrání z této rodiny by mu způsobilo vážné problémy, včetně pocitu hluboké ztráty a zármutku. Vzhledem k jeho silné vazbě na pěstounskou rodinu soud dospěl k závěru, že návrat k první stěžovatelce by mu způsobil závažnější problémy, než jaké bylo možno běžně očekávat u dlouhodobého umístění, a že tedy zjevně není v jeho nejlepším zájmu.

21. Co se týče rodičovské odpovědnosti první stěžovatelky vůči B, okresní soud konstatoval, že první stěžovatelka o B zveřejnila citlivé informace na internetu a prostřednictvím médií ho připravila o soukromí. Použila tedy informace získané na základě své rodičovské odpovědnosti způsobem, který B způsobil problémy a obavy, a nepochybně mu je bude působit i v budoucnu. Podle názoru soudu svým chováním a výpovědí před soudem prokázala, že nemá k právům dětí respekt. Dodal, že B je v současné době pacientem ambulantní psychiatrické kliniky pro děti a mládež a že první stěžovatelka by měla z titulu své rodičovské odpovědnosti přístup k citlivým informacím, které klinika uchovává. Pro zabezpečení práva B na soukromí a obecně jeho nejlepšího zájmu bylo nezbytné zabránit první stěžovatelce ve zveřejňování dalších informací o něm. Soud v této souvislosti vycházel zejména z článku 8 Úmluvy a z Úmluvy o právech dítěte.

22. Pokud jde o rozhodnutí, jímž bylo první stěžovatelce odepřeno právo na osobní styk s B, okresní soud podotkl, že se jedná o velmi závažný zásah, pro který musí existovat zvláštní a naléhavé důvody, a že takovému rozhodnutí musí předcházet konkrétní a komplexní posouzení, při kterém je primárním hlediskem nejlepší zájem dítěte. Konstatoval, že v předchozích rozhodnutích bylo umístění u obou dětí považováno za dlouhodobé a v případě B to dosud platí. Účelem osobního styku bude, aby B poznal své rodiče a rodinu. Absencí kontaktu s biologickými rodiči by byl připraven o možnost zažít kulturu, do níž se narodil, což by bylo zásahem do jeho práv podle Úmluvy o právech dítěte.

23. B měl od března 2013 s první stěžovatelkou jen několik styků pod dohledem, což pěstouni vysvětlili tím, že se bál být s první stěžovatelkou sám. Orgány sociálně právní ochrany a pěstouni se snažili B ke styku s první stěžovatelkou povzbudit, ale ten souhlasil jen neochotně. Požadoval, aby mu orgány sociálně právní ochrany zajistily během návštěv bezpečí a po jedné z těchto návštěv prohlásil, že svůj slib porušily. Také orgánům sociálně právní ochrany řekl, že matku nechce vidět, a pokud ho má ráda, tak ho nechá na pokoji. Podle výpovědí několika svědků, včetně mluvčího, který mu byl ustanoven, jakmile přišla řeč na návštěvy, projevovaly se u B fyzické reakce jako například nekontrolovatelné pocení, třes a viditelné tělesné příznaky úzkosti. Sám B tyto projevy popsal jako pocit bolesti v celém těle, zejména na prsou a v krku. Dne 9. března 2015 pracovnice sociálně právní ochrany dětí usoudily, že jeho reakce je natolik vážná, že nutit jej nadále ke styku by vedlo k bezprostřednímu ohrožení jeho zdraví. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem měl okresní soud za dostatečně prokázané, že jsou dány zvláštní a naléhavé důvody pro odepření práva na osobní styk. Další návštěvy proti výslovnému přání B by znamenaly riziko pro jeho zdraví a byly by zjevně v rozporu s jeho nejlepším zájmem. Soud dospěl k závěru, že odepření práva na styk v tomto případě není porušením Úmluvy nebo Úmluvy o právech dítěte, neboť B měl lidskoprávní nárok na ochranu před škodlivým jednáním a toto právo muselo převážet nad právem na osobní styk s biologickými rodiči a na znalost vlastního kulturního původu. Ze stejných důvodů soud shledal, že by bylo nezodpovědné B k jakékoli formě kontaktu s první stěžovatelkou nutit. Bylo sice důležité, aby B poznal českou kulturu a jazyk, avšak usilovat o to prostřednictvím kontaktu s první stěžovatelkou by v té době bylo v rozporu s jeho nejlepším zájmem, který musel převážet.

24. K otázce osvojení C okresní soud úvodem poznamenal, že rodinné vazby, které by byly osvojením přerušeny, jsou chráněny článkem 8 Úmluvy i norskou ústavou a osvojení představuje pro dítě rušivé opatření, které lze přijmout pouze tehdy, je-li v jeho nejlepším zájmu. Dále zdůraznil, že v projednávané věci existuje řada faktorů naznačujících, že osvojení by v zájmu C bylo. C měl k pěstounskému domovu silnou citovou vazbu a osvojení by mu k ní zajistilo pevnější vztah a větší bezpečí do budoucna. Argumentem hovořícím v neprospěch osvojení bylo přerušení vazeb na jeho biologickou rodinu, ke kterému by osvojení vedlo; za obzvláště důležité byly považovány jeho vazby na bratra B. Za těchto okolností okresní soud rozhodl, že souhlas s osvojením nemá být udělen.

25. V otázce zbavení první stěžovatelky rodičovských práv vůči C soud shledal, že důvody pro odebrání jejich rodičovských práv k B se vztahují i na C. C sice v té době nevěděl nic o informacích, které o něm matka zveřejnila na internetu, avšak brzy měl dosáhnout věku, kdy bude mít přístup k internetu a jiným médiím, a pak by se tento důvod k obavám vztahoval i na něj. Byl učiněn závěr, že pro C je stejně jako pro B důležité, aby první stěžovatelce nebyl umožněn přístup k informacím, které by jí umožnily vykonávat rodičovská práva způsobem zjevně rozporným s právy C.

26. Pokud jde o právo první stěžovatelky na osobní styk, okresní soud poznamenal, že zprávy orgánů sociálně právní ochrany z návštěv první stěžovatelky vyznívají celkově pozitivně. Pěstouni však sdělili, že C na ně reagoval nepříznivě, před návštěvami se choval zdráhavě a nechtěl na ně jít, pokud na nich nebude i jeho bratr. Pěstouni jej však přesto dokázali přesvědčit. Po návštěvách býval C rozrušený a úzkostný a měl potíže se spaním. Měl i další silné nepříznivé reakce a pokálel se. Okresní soud konstatoval, že mezi návštěvami byly dlouhé intervaly, a je tedy jen přirozené, že C je do jisté míry zdrženlivý. Návštěvy navíc probíhaly v poněkud nepřírozené situaci za přítomnosti zástupců orgánů sociálně právní ochrany a bezpečnostních opatření. I když však návštěvy probíhaly přijatelným způsobem, nebylo v nejlepším zájmu C, aby se s první stěžovatelkou v té době stýkal. Okresní soud přikládal rozhodující význam reakcím, které se u C projevovaly před návštěvami a po nich a které byly považovány za závažné a zjevně vybočující z mezí toho, co lze u dětí očekávat v souvislosti s návštěvami při styku s rodiči.

27. První stěžovatelka podala proti rozsudku okresního soudu odvolání k vrchnímu soudu. A se připojil s odvoláním proti výroku, kterým mu bylo odňato právo na styk. Na podporu první stěžovatelky intervenovala také Česká republika.

28. Vrchní soud rozhodnutím ze dne 28. listopadu 2016 jednomyslně zamítl návrh rodičů na připuštění jimi podaných odvolání.

29. První stěžovatelka podala k nejvyššímu soudu dovolání proti nepřipuštění odvolání vrchním soudem.

30. Dne 24. ledna 2017 odvolací výbor nejvyššího soudu dovolání zamítl s odůvodněním, že nemá vyhlídky na úspěch.

PŘÍSLUŠNÝ PRÁVNÍ RÁMEC

31. Podle § 4–12 zákona o sociálně právní ochraně dětí z roku 1992 (*barnevernloven*) může být dítě převzato do péče státu, existují-li závažné nedostatky v každodenní péči o ně nebo v osobním kontaktu a bezpečnosti, kterou dítě podle svého věku a vyspělosti vyžaduje. Podle § 4–21 mohou účastníci řízení podat ke krajské komisi pro sociálně právní ochranu dětí návrh na ukončení péče státu, pokud od posledního posouzení věci komisí nebo soudem uplynulo alespoň 12 měsíců. Právo na osobní styk mezi dítětem v péči státu a jeho rodiči je upraveno ustanovením § 4–19, podle kterého o rozsahu výkonu práva na osobní styk rozhoduje komise. Podle tohoto ustanovení mohou soukromé osoby po uplynutí alespoň 12 měsíců navrhnout, aby komise právo na osobní styk znovu posoudila. Podle § 4–20 může komise zbavit rodiče rodičovské odpovědnosti udělit souhlas k osvojení, jsou-li rodiče trvale neschopni poskytovat dítěti řádnou péči nebo pokud si dítě vytvořilo k lidem nebo prostředím, v němž žije, takový vztah, že by mu odebrání mohlo způsobit vážné problémy.

32. Odstavce 1 a 2 článků 3 a 12 Úmluvy OSN o právech dítěte přijaté v New Yorku dne 20. listopadu 1989 znějí:

Článek 3

„1. Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují zajistit dítěti takovou ochranu a péči, jaká je nezbytná pro jeho blaho, přičemž berou ohled na práva a povinnosti jeho rodičů, zákonných zástupců nebo jiných jednotlivců právně za něho odpovědných, a činí pro to všechna potřebná zákonodárná a správní opatření.“

Článek 12

„1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.

2. Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.“

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

33. Stěžovatelé namítají, že rozhodnutím, jímž byl zamítnut návrh na zrušení rozhodnutí o umístění druhého a třetího stěžovatele do náhradní péče, první stěžovatelka zbavena rodičovských práv vůči druhému a třetímu stěžovateli a zamítnut návrh první stěžovatelky na umožnění osobního styku s druhým a třetím stěžovatelem, bylo porušeno právo všech tří stěžovatelů na respektování jejich rodinného života zakotvené v článku 8 Úmluvy, který zní:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti,

hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

A. K přijatelnosti

34. Vláda popírá přijatelnost stížnostní námitky druhého a třetího stěžovatele s odůvodněním, že první stěžovatelka nemá aktivní legitimaci k podání stížnosti jejich jménem z důvodu střetu zájmů.

35. První stěžovatelka jménem svým a svých dětí navrhuje tuto námitku zamítnout s odkazem na věc *Strand Lobben a ostatní proti Norsku* (č. 37283/13, rozsudek velkého senátu ze dne 10. září 2019, § 156–159). Česká vláda jako vedlejší účastník se k podání stěžovatelů v tomto bodě připojuje.

36. Soud konstatuje, že obdobná námitka byla vznesena žalovanou vládou ve věci *Strand Lobben a ostatní* (cit. výše) a byla zamítnuta. V rozsudku vyneseném v této věci Soud ale také uvedl, že podá-li stížnost biologický rodič jménem svého dítěte, může nastat situace, kdy Soud zjistí u rodiče a dítěte protichůdné zájmy a střet těchto zájmů pak má význam pro posouzení otázky, zda je stížnost podaná jednou osobou jménem jiné přijatelná (viz *Strand Lobben a ostatní*, cit. výše, § 158). V nyní projednávané věci Soud shledává, že tato otázka úzce souvisí s odůvodněností stížnosti, a spojuje proto posouzení předběžné námitky vlády s posouzením odůvodněnosti stížnosti.

37. V ostatních ohledech Soud konstatuje, že stížnostní námitka na poli článku 8 Úmluvy není nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy ani z jiných důvodů. V rozsahu, v jakém ji první stěžovatelka podala sama za sebe, tedy musí být prohlášena za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

1. Tvzení účastníků řízení a vedlejších účastníků

a) Stěžovatelé

38. První stěžovatelka namítá, že v nejlepším zájmu dětí je přijímat vždy co nejméně invazivní opatření a že klíčovým aspektem je právo dětí na to, aby o ně pečovali jejich biologičtí rodiče. V projednávané věci byly jednoznačně porušeny právní standardy týkající se oddělení dětí od jejich biologických rodičů a nejlepšího zájmu dítěte.

39. První stěžovatelka dále tvrdí, že se sice objevily fámy o údajném násilí na dětech z její strany, nebyly však důkladně vyšetřeny. Byly sice vypracovány znalecké posudky, ty však záležitost neobjasnily, pouze dospěly k závěru, že první stěžovatelka při výchově druhého a třetího stěžovatele selhala.

40. První stěžovatelka kromě toho tvrdí, že místo aby s ní příslušné orgány na výchově druhého a třetího stěžovatele pracovaly, byly děti ponechány v pěstounské péči a osobní styk s nimi jí byl zprvu zcela znemožněn, později do té míry omezen, že jej vůbec nebylo možno považovat za styk.

41. Postupy v projednávané věci podle názoru první stěžovatelky neodpovídaly vzorovým postupům tak, jak je prezentoval žalovaný stát, a byly v rozporu s právem na respektování rodinného života. Vnitrostátní orgány nejen že nedostály své pozitivní povinnosti přijmout opatření umožňující opětovné sloučení rodiny, jakmile to bylo přiměřeně možné, ale dokonce jednaly v rozporu s ní.

42. První stěžovatelka zdůrazňuje, že obecné zásady Soudu týkající se zachování rodinných vazeb je třeba použít *mutatis mutandis* i na vztah mezi sourozenci.

b) Vláda

43. Vláda tvrdí, že pro namítaná opatření byly relevantní a dostatečné důvody. Okresní soud provedl důkladné posouzení, při kterém vzal v úvahu i zájmy první stěžovatelky, ale kdy zvláštní potřeby dětí v oblasti péče společně s jejich jasně vyjádřeným názorem a popisem ohledně možného osobního styku s první stěžovatelkou představovaly nadřazený důvod, pro který bylo rozhodnutí o umístění do náhradní péče potvrzeno a odepřeno právo na osobní styk.

44. Vnitrostátní orgány došly po pečlivém posouzení k závěru, že první stěžovatelka nemůže dětem poskytnout potřebnou péči, a to ani pokud jí bude poskytnuta pomoc. První stěžovatelka také neprojevila zájem o spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dětí a bylo zřejmé, že stále nechápe své

nedostatky jakožto pečující osoby a rizika, která představuje pro druhého a třetího stěžovatele. Od původního umístění dětí do péče státu kromě toho již uplynula poměrně dlouhá doba (pět let) a byl zaručen jejich pravidelný vzájemný kontakt.

45. Ohledně odepření práva na osobní styk vláda tvrdí, že orgány sociálně právní ochrany zpočátku činily opatření s cílem umožnit stěžovatelům jejich opětovné vzájemné sloučení. V souvislosti s realizovanými styky zpočátku poskytovaly první stěžovatelce podpůrné vedení. Rozhodnutí neusilovat v konečném důsledku o sloučení rodiny bylo učiněno s ohledem na nejlepší zájem dětí. Soud by měl podle názoru vlády vzhledem k věku a vyspělosti dětí v době vynesení konečného rozsudku přikládat značný význam jejich vlastnímu názoru na jakoukoliv formu styku s rodiči.

46. Co se týče rodičovské odpovědnosti, vláda tvrdí, že zbavení první stěžovatelky této odpovědnosti k oběma dětem bylo za konkrétních okolností daného případu opodstatněné, mimo jiné zejména vzhledem ke způsobu, jakým první stěžovatelka tuto odpovědnost vykonávala. Vnitrostátní orgány kladly důraz zejména na oprávněnou ochranu soukromí dětí a na to, jakým způsobem první stěžovatelka využila média, když toto soukromí narušila zveřejněním velkého množství důvěrných informací o dětech v rozporu s jejich výslovným přáním.

47. Vláda dále tvrdí, že veškeré rozhodování bylo spravedlivé a práva stěžovatelů při něm byla náležitě respektována. Podtrhuje, že se ho účastnili nejvýznamnější odborníci a že děti měly svého mluvčího. Napadená opatření byla založena na všech relevantních úvahách, byla náležitě odůvodněná a vycházela z nejlepšího zájmu dětí.

c) Vedlejší účastníci

48. Česká vláda mimo jiné tvrdí, že biologické rodině nebyla poskytnuta dostatečná podpora za účelem jejího sloučení. Ačkoli si je vědoma složité situace první stěžovatelky a jejích dětí, první stěžovatelce měla být zachována rodičovská odpovědnost a právo na styk. Vhodné řešení obtížné situace rodiny mohlo být nalezeno, avšak orgány žalovaného státu neučinily v tomto směru žádný vážný pokus. Pozitivní závazky podle článku 8 Úmluvy nebyly naplněny.

49. Ostatní vedlejší účastníci – vláda Slovenské republiky a organizace Ordo Iuris Institute for Legal Culture – se vyjádřili především k obecným zásadám, podle nichž je třeba posuzovat stížnosti proti opatřením týkajícím se péče o děti. Organizace Ordo Iuris také vypracovala komparativní studii o praxi péče státu o děti v Norsku a Polsku.

2. Hodnocení Soudu

a) Existence zásahu „v souladu se zákonem“ sledujícího „legitimní cíl“

50. Soud konstatuje, že projednávaná věc se týká řízení, ve kterém první stěžovatelka navrhovala zrušení rozhodnutí o umístění svých dětí, druhého a třetího stěžovatele, do náhradní péče, zatímco městský orgán sociálně právní ochrany dětí navrhoval (i) zbavení první stěžovatelky rodičovské odpovědnosti vůči oběma dětem, (ii) zákaz styku první stěžovatelky s druhým stěžovatelem a (iii) udělení souhlasu pěstounům třetího stěžovatele k jeho osvojení. Výsledkem řízení bylo, že (i) rozhodnutí o umístění prvního ani druhého stěžovatele nebylo zrušeno, (ii) první stěžovatelce bylo odňato právo na osobní styk s oběma z nich a (iii) první stěžovatelka byla zbavena rodičovské odpovědnosti ve vztahu k druhému i třetímu stěžovateli, avšak souhlas k osvojení třetího stěžovatele C nebyl udělen.

51. Podle názoru Soudu není pochyb o tom, že příslušné řízení a rozhodnutí vydaná v jeho průběhu měla za následek zásah do práva stěžovatelů na respektování jejich rodinného života zaručeného článkem 8 Úmluvy. Soud dále konstatuje, že namítaná opatření byla v souladu se zákonem, konkrétně zákonem o sociálně právní ochraně dětí z roku 1992 (viz § 31 výše), a sledovala legitimní cíl ochrany „zdraví nebo morálky“ druhého a třetího stěžovatele a jejich „práv“. Zbývá tedy zodpovědět otázku, zda byl tento zásah „nezbytný v demokratické společnosti“ ve smyslu druhého odstavce článku 8. Jak bylo naznačeno výše (viz § 36), v rámci posouzení této otázky Soud zhodnotí i to, zda existuje střet zájmů mezi první stěžovatelkou a druhým a třetím stěžovatelem.

b) Nezbytnost zásahu „v demokratické společnosti“

52. Soud podotýká, že obecné zásady použitelné na případy týkající se opatření v oblasti sociálně právní ochrany dětí (včetně těch, která jsou předmětem sporu v nyní projednávané věci) jsou v jeho judikatuře již ustáleny a jejich obsáhlý výčet je uveden v rozsudku ve věci *Strand Lobben a ostatní proti Norsku* (č. 37283/13, rozsudek velkého senátu ze dne 10. září 2019, § 202–213), na který Soud tímto odkazuje. Tyto zásady byly následně připomenuty a použity mimo jiné ve věcech *K. O. a V. M. proti Norsku* (č. 64808/16, rozsudek ze dne 19. listopadu 2019, § 59–60); *A. S. proti Norsku* (č. 60371/15, rozsudek ze dne 17. prosince 2019, § 59–61); *Pedersen a ostatní proti Norsku* (č. 39710/15, rozsudek ze dne 10. března 2020, § 60–62); *Hernehult proti Norsku* (č. 14652/16, rozsudek ze dne 10. března 2020, § 61–63); *M. L. proti Norsku* (č. 64639/16, rozsudek ze dne 22. prosince 2020, § 77–81); a *Abdi Ibrahim proti Norsku* (č. 15379/16, rozsudek velkého senátu ze dne 10. prosince 2021, § 145). Pro účely posouzení projednávané věci Soud zdůrazňuje zejména obecnou zásadu, že rozhodnutí o umístění do náhradní péče by mělo být považováno za dočasné opatření, které je třeba zrušit, jakmile to okolnosti dovolí, a že každé opatření, kterým je realizována dočasná péče, musí být slučitelné s konečným cílem, jímž je opětovné sloučení biologických rodičů a dítěte v případech, kdy je to vhodné (viz *Strand Lobben a ostatní*, cit. výše, § 207 a 208).

53. V rámci použití těchto zásad na skutkové okolnosti projednávané věci Soud nejprve poznamenává, že předmětné řízení bylo značně rozsáhlé. Když věc přezkoumával okresní soud, v jeho senátu zasedal profesionální soudce, laik a psycholog. V průběhu jednání trvajících několik dní, jehož se zúčastnili i oba rodiče se svými právními zástupci a oba na něm vypovídali, soud vyslechl celkem 18 svědků. Byl zjištěn názor obou dětí (viz § 15 výše). Okresní soud vynesl podrobný rozsudek (viz § 16–26 výše) a rozsáhlé řízení již předtím vedla krajská komise pro sociálně právní ochranu dětí (viz § 14 výše). Soud nevidí důvod domnívat se, že řízení nebylo vedeno řádným způsobem nebo že nebylo doprovázeno zárukami přiměřenými závažnosti zásahů a významu dotčených zájmů (*a contrario*, viz zejména *Strand Lobben a ostatní*, cit. výše, § 225).

54. Jak Soud rozhodl ve věci *Strand Lobben a ostatní*, cit. výše, § 203, při posuzování otázky, zda byla namítaná opatření nezbytná v demokratické společnosti, Soud zejména zvažuje, zda ve světle celkových okolností daného případu byly předestřené důvody těchto opatření relevantní a dostatečné pro účely odstavce 2 článku 8, zda odpovídají naléhavé společenské potřebě a zda jsou přiměřené sledovanému legitimnímu cíli. Pokud jde o rozhodnutí okresního soudu, který nakonec vynesl pravomocný rozsudek ve věci samé, ponechat v platnosti rozhodnutí o svěření do náhradní péče, odeprít první stěžovatelce právo na styk a zbavit první stěžovatelku rodičovské odpovědnosti vůči druhému a třetímu stěžovateli, Soud se bude těmito rozhodnutími zabývat postupně (obdobně viz např. *K. O. a V. M. proti Norsku*, cit. výše), má však na paměti, že všechna tři rozhodnutí spolu vzájemně souvisejí a že rozhodnutí vnitrostátních orgánů byla vnitřně spjata s dosavadním průběhem případu (viz, *mutatis mutandis*, *Hernehult*, cit. výše, § 64, a § 60 níže).

55. Soud připomíná, jak již opakovaně rozhodl, že v případě nařízení státní péče omezující rodinný život mají orgány veřejné moci pozitivní povinnost přijmout opatření umožňující sloučení rodiny, jakmile je to přiměřeně možné. Tato pozitivní povinnost však musí být vždy vyvažována vůči povinnosti chránit nejlepší zájem dítěte (viz *Strand Lobben a ostatní*, cit. výše, § 205 a 208). Než Soud zhodnotí rozhodnutí o dalším trvání svěření do náhradní péče a související rozhodnutí, považuje za důležité zdůraznit okolnosti panující v době mezi vydáním rozhodnutí o umístění do náhradní péče dne 20. května 2011 a prvním rozhodnutím okresního soudu dne 4. července 2012. Vnitrostátní orgány v tomto období vyšetřovaly nejen zanedbávání dětí, ale rovněž závažná tvrzení o týrání a pohlavním zneužívání, jehož se měl dopouštět jeden nebo oba rodiče. Závěry okresního a později i vrchního soudu v tomto ohledu jsou naznačeny v § 9–10 výše. Soud podotýká, že rozhodnutí z roku 2016 ponechat za této situace děti v péči vydal okresní soud po novém posouzení všech aspektů případu, mimo jiné na základě zlepšení pečovatelských schopností první stěžovatelky, znaleckých posudků, zpráv předložených vnitrostátní zástupkyní obou dětí, fyzických reakcí B při nastolení otázky styku s první stěžovatelkou, neporozumění důvodům, pro které B odmítal osobní styk, na straně první stěžovatelky a slabé citové vazby C vůči první stěžovateli (viz § 16–20 výše). Okresní soud zohlednil jako jeden z významných faktorů také názor obou dětí.

56. Soud dále podotýká, že okresní soud provedl dodatečné individuální posouzení na základě situace každého z obou dětí v pěstounské péči. V případě B okresní soud například dospěl k závěru, že

u něho dochází v pěstounské péči k pozitivnímu vývoji (viz § 16 výše). Pokud jde o C, soud mimo jiné konstatoval, že odebrání z pěstounské rodiny by mu způsobilo pocit hluboké ztráty a zármutku (viz § 20 výše). Faktem také zůstává, že když byly děti umístěny do pěstounské péče – v průběhu řízení probíhajícího v letech 2011–2013 (viz § 6–11 výše), které v projednávané věci nespádá do pravomoci Soudu a ohledně kterého již Soud prohlásil stížnost první stěžovatelky za nepřijatelnou (viz § 12 výše) –, vnitrostátní orgány na všech úrovních dospěly k závěru, že se staly ve svém domově obětmi zneužívání a násilí, přestože existovaly určité rozdíly v tom, které skutečnosti považovaly krajská komise pro sociálně právní ochranu dětí, okresní soud a vrchní soud za prokázané a které považovaly za nezbytné prokázat v rámci zjištění skutkového stavu (viz § 7, 9 a 10 výše). Zejména v případě B byly pro rozhodnutí napadená nyní projednávanou stížností relevantní příčiny jeho traumatu (viz mimo jiné § 16 a 20 výše).

57. Soud je toho názoru, že okresní soud ve výše zmíněném rozhodnutí předložil relevantní a dostatečné důvody spadající do širokého prostoru pro uvážení, který vnitrostátní orgány požívají v otázce nezbytnosti rozhodnutí o umístění do náhradní péče. Pokud jde zbavení první stěžovatelky rodičovské odpovědnosti vůči B a C, Soud je dále přesvědčen, že vnitrostátní orgány rovněž dostatečně prokázaly nezbytnost těchto opatření. Podotýká, že [první] stěžovatelka zveřejnila nebo přispěla ke zveřejnění citlivých informací o dětech na internetu a v dalších médiích a zbavení rodičovské odpovědnosti bylo cílené opatření přijaté k tomu, aby bylo [první] stěžovatelce zabráněno šířit citlivé osobní údaje o dětech (viz § 14, 21 a 25 výše). Soud bere v úvahu také tu skutečnost, že na rozdíl od namítaného opatření ve věci *Strand Lobben a ostatní* (cit. výše), kdy šlo o nahrazení pěstounské péče osvojením, rozhodnutí o umístění do náhradní péče ani rozhodnutí o zbavení rodičovské odpovědnosti nebyla v projednávané věci nevratná ani trvalá. Konstatuje, že souhlas s osvojením C nebyl udělen a že vnitrostátní soudy si byly vědomy požadavku Úmluvy doložit zvláštními a naléhavými důvody každé rozhodnutí mající za následek závažný zásah do rodičovských práv podle článku 8 Úmluvy a zabývaly se jím (viz § 22 a 24 výše).

58. Pokud jde konkrétně o otázku práva na styk, Soud poznamenává, že první stěžovatelce nebylo přiznáno právo na kontakt ani s jedním z dětí, druhým a třetím stěžovatelem. Jelikož tím byla fakticky zbavena možnosti vést s nimi rodinný život, Soud je povinen provést „důkladnější posouzení“, zda byly okolnosti případu natolik výjimečné, že taková opatření ospravedlňovaly (viz např. *Strand Lobben a ostatní*, cit. výše, § 211).

59. Soud nicméně bere v potaz zejména názor samotných dětí a závažnost a charakter jejich negativních reakcí na styk s první stěžovatelkou nebo jen hovor o něm. V případě B se jednalo mimo jiné o fyzické reakce jako například nekontrolovatelné pocení, třes, zjevné tělesné známky úzkosti nebo něco, co sám popsal jako bolest v celém těle, zejména na prsou a v krku. V případě C tyto reakce zahrnovaly rozrušení a úzkost, potíže se spánkem, silné reakce a pokálení (viz § 18, 23 a 26 výše). Soud nenachází v konkrétních okolnostech tohoto případu oporu pro závěr, že okresní soud dostatečně nezdůvodnil své rozhodnutí nepřiznat první stěžovatelce v době vydání rozsudku právo na styk s dětmi. Soud připomíná, že rodič nemůže mít podle článku 8 nárok na přijetí takových opatření, která by poškodila zdraví a vývoj dítěte (viz kromě jiných zdrojů *Strand Lobben a ostatní*, cit. výše, § 207), a podotýká, že podle vnitrostátního práva mohou biologičtí rodiče po uplynutí 12 měsíců podat návrh, aby o jejich právu na styk bylo znovu rozhodnuto (viz § 31 výše). Pokud jde o kontakt mezi dětmi navzájem, Soud bere na vědomí informaci vlády o tom, že děti se pravidelně vídají.

60. Soud dále bere v potaz skutečnost, že když v roce 2016 okresní soud v napadeném vnitrostátním řízení pravomocně rozhodl ve věci samé (viz § 13–30 výše), děti se již od roku 2011 nacházely v pěstounské péči, zpočátku naléhavé (viz § 6 výše). Soud již dříve zdůraznil, že opatření podobná těm, proti kterým směřuje projednávaná stížnost, musejí být zasazena do kontextu, což nutně znamená, že Soud musí do určité míry přihlížet i k dřívějším řízením a rozhodnutím týkajícím se dotyčných dětí (viz např. *Strand Lobben a ostatní*, cit. výše, § 148) a že v případě, jako je tento, je důležité, zda příslušné vnitrostátní orgány braly od samého počátku v úvahu všechny příslušné požadavky článku 8 Úmluvy (viz *M. L. proti Norsku*, č. 64639/16, rozsudek ze dne 22. prosince 2020, § 98). Faktem také zůstává, že Soud v několika nedávných rozsudcích týkajících se žalovaného státu vyjádřil znepokojení nad praxí, kdy je značně restriktivní režim styku zdůvodněn závěrem, že umístění do náhradní péče je pravděpodobně dlouhodobé, učiněným již v době rozhodování o něm (viz *Strand*

Lobben a ostatní, § 221 a 225; *K. O. a V. M. proti Norsku*, cit. výše, § 67–71; *Pedersen a ostatní*, cit. výše, § 67–69; a *M. L. proti Norsku*, cit. výše, § 92–94).

61. Pokud se však týče tohoto aspektu v nyní posuzované věci, Soud připomíná, že když byly děti umístěny do pěstounské péče, stalo se tak na základě zjištění týkajících se násilí a zneužívání v jejich domově (viz § 7, 9 a 10 výše; dále viz § 56 výše). Krajská komise pro sociálně právní ochranu dětí nicméně nevyklučovala, že se okolnosti mohou změnit tak, že se péče o děti opět ujme první stěžovatelka (viz § 7 výše). Vrchní soud pak konkrétně v otázce práva na styk připustil odvolání a provedl obsírné posouzení, při kterém vycházel nejen z vlastní úvahy, že v dané věci bude zapotřebí dlouhodobé pěstounské péče, ale zohlednil mimo jiné také tehdejší názory dětí, jejich zážitky a reakce na osobní styk (viz § 10 výše). Soud také konstatuje, že na způsob provádění rozhodnutí o umístění do náhradní péče a rozhodnutí o právu na styk v době původního řízení o umístění do náhradní péče měly vliv otázky ochoty ke spolupráci (viz mimo jiné § 11 výše).

62. Ve světle výše uvedených skutečností Soud nenachází důvod pro závěr, že prvotní řízení o umístění do náhradní péče trpělo vadami, jež mohly mít vliv na stížností napadené řízení, nebo že jakékoli jiné zasazení rozhodnutí o právu na styk vydaného v roce 2016 do jeho kontextu může dovést Soud k závěru, že by vnitrostátní orgány neprokázaly jeho odůvodněnost v nejlepším zájmu dětí. Z vnitrostátního řízení je zřejmé, že otázce udržení vztahu mezi matkou a dětmi v největším možném rozsahu byla věnována značná pozornost, třebaže nejlepší zájem dětí vždy převážoval (viz § 10, 16–19 a 22–23 výše).

c) Závěr

63. Na základě výše nastíněného komplexního posouzení nezbytnosti zásahu do práva první stěžovatelky na respektování jejího rodinného života i případu jako celku Soud dospívá k závěru, že k porušení článku 8 ve vztahu k první stěžovatelce nedošlo.

64. Pokud jde o aktivní legitimaci první stěžovatelky k podání stížnosti jménem obou dětí, kterážto otázka byla spojena s posouzením odůvodněnosti stížnosti (viz § 36 výše), Soud připomíná svoji stávající judikaturu, podle níž mohou nezletilí v zásadě podat stížnost k Soudu i tehdy nebo zejména tehdy, jestliže je zastupuje rodič, který je ve sporu s orgány veřejné moci a kritizuje jejich rozhodnutí a postup jako neslučitelný s právy zaručenými Úmluvou. Jeho postavení biologického rodiče mu i v těchto případech poskytuje potřebné oprávnění podat stížnost k Soudu jménem dítěte za účelem ochrany jeho zájmů (*Iosub Caras proti Rumunsku*, č. 7198/04, rozsudek ze dne 11. prosince 2006, § 21 a další odkazy tam uvedené). Ve věci *Strand Lobben a ostatní*, cit. výše, § 157, Soud rozhodl, že za klíčové kritérium pro otázku aktivní legitimace považuje riziko, že by mu zájmy dětí nemusely být předloženy k posouzení a že by děti mohly být zbaveny účinné ochrany svých práv podle Úmluvy. Podá-li však biologický rodič k Soudu stížnost jménem svého dítěte, může dojít k tomu, že Soud zjistí střet mezi zájmy rodiče a dítěte (viz *Strand Lobben a ostatní*, cit. výše, § 158). Na rozdíl od jiných nedávných případů týkajících se žalovaného státu, kdy nebyl střet zájmů shledán (viz např. *Pedersen a ostatní*, cit. výše, § 45), je Soud toho názoru, že v případech, jako je tento, kdy došlo k závažnému společnému zanedbání ze strany obou rodičů a rozhodnutí o umístění do náhradní péče bylo vydáno kvůli obavám, že matka-stěžovatelka neochránila děti, jež má v úmyslu před Soudem zastupovat, před špatným zacházením v jejich domově, může k takovému střetu zjevně dojít. Konečně Soud poznamenává, že v řízení na vnitrostátní úrovni byla oběma nezletilým dětem ustanovena zástupkyně, která s nimi osobně hovořila a podala svědectví před vnitrostátními orgány (viz mimo jiné § 14, 15 a 18 výše).

65. Na základě výše uvedeného Soud činí závěr, že předběžná námitka vlády je důvodná, a stížnost ve vztahu ke druhému a třetímu stěžovateli je tedy neslučitelná *ratione personae* s ustanoveními Úmluvy ve smyslu jejího čl. 35 odst. 3, a proto musí být odmítnuta.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *spojuje* předběžnou námitku vlády proti skutečnosti, že první stěžovatelka podala stížnost jménem druhého a třetího stěžovatele, *s posouzením odůvodněnosti a vyhovuje* jí;

2. *prohlašuje* stížnostní námitku na poli článku 8 Úmluvy za přijatelnou v rozsahu, v jakém se týká první stěžovatelky, a v ostatním stížnost za nepřijatelnou;
3. *rozhoduje*, že nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a sděleno písemně dne 20. ledna 2022 v souladu s čl. 77 odst. 2 a 3 jednacího řádu Soudu.

Victor Soloveytchik

Tajemník

Síofra O'Leary

Předsedkyně